

ATUKOFÓ A WÓFA ÓMAN NO AHYEÉSO ASÉDEÉ

Asédeé a ewá hó ma wón a wónyé Amerikafoó adehyéé nanso wóteAmerika na wówó céré së wóba Canada bégé atukofóó.

Wo ne w'abusuafoó nyinaa wó akwanya së mohwehwé banbó. Saa akwankyeré yi bëma woanya nsém bi a ebéboa wo ama woafa adwene pa. Éyé nsém bi a éyé akwankyeré a ényé mmara nanso ého hia yie së wobéhwé akyiri akwan na aboa wo wó nsém foforó bi nteaseé mu, éno nti hunu wo mmaranimfoó na wómoa wo.

Saa akwankyeré yi firi “Immigration Legal Committee of Law union of Ontario and no one is illegal” Na African-Canadian legal clinic” nso abó wón kyidom.

REFIRI ÓMAN NO AHYEÉSO REBA ÓMAN NO MU

Óman no ahyééso yé beaee a wobétumi afa hó abewura Canada man no mu. Saa asaase no ahyééso na nnipa, ahyén, nketekye ne lóre firi Amerika man mu fa hó bewura Canada man mu. Nnipa binom nso fa Ewiemuhyén gyinabea ne Épo so bewura óman yi mu.

Canada ne Amerika ayé apam bi a wóde wón nsa ahyé nkrtáa bi a wóato din së “Safe Third Country Agreement”(STCA) ase. Saa nhýehyéé yi ama nnipa bebree anya akwanya së wóbégé atukofóó wó Canada beré a wóabéduru óman no ahyééso na wóbëfa beaee ahodoo a mmara ma ho kwan së wóbétumi afa hó awura óman no mu.

Nneéma titire mmiensa na éda nso wó saa nhýehyéé yi mu. Ewá saa nhýehyéé no mu së obi fa fam bewura óman no mu a óbétumi abégé otukoni.

1. Wobetumi abeyε otukɔni sε wobεduru ɔman no ahyeεso wɔ berε a w'awofo te Canada, wo hokani, wo hokafoɔ a εnam mmara kwan so, wo hwεfɔɔ wɔ mmara kwan so a onii no nnii mfeε du-nnwɔtwe, wo ba, abusua, nananom, wɔfa, anaa sewaa anaa wɔfaseε. Nyε w'abusuafoɔ nyinaa na wɔwɔ akwanya sε wɔbεyε atukɔfoɔ.
2. Ɛwɔ sε wotumi kyεrε ɔbanbɔni a ɔhwε ɔman no ahyeεso a ɔrebεtoto w'ano no, ma no, hunu sε w'abusuafoɔ te ɔman yi mu dada, na wɔwɔ nkrataa edi ho adanseε sε wɔyε atukɔfoɔ wɔ Canada man mu. Sε obi yε otukɔni wɔ Canada man mu a na εkyεrε sε wanya nkrataa a edi adanseε sε ɔtumi tena ɔman no mu. Obi a ɔwɔ krataa a ɔde yε adwuma anaa ɔdesua adeε anaa obi a ɔgu so reyε ne nkrataa abeyε otukɔni. Wobεhia akwankyerε bi a εfa w'abusuafoɔ ho anaa w'abusuani bi a wɔbetumi abisa no nsɛm bi a εkyεrε sε wo ne no bɔ abusua na wɔn dee wɔabεyε Canada man adehyε dada.
3. Wobetumi abeyε otukɔni berε a wofaa fam ahyeεso bεwuraa ɔman no mu sε sukɔnoma a wɔdane obi. Ene sε onii no nnii mfeε dunnwɔtwe, ɔyε sugyani na reba Canada anaa Amerika.
Bio, wobεtumiabεyε otukɔni berε a woabεduru Canada no wofaa fam na εwuraa ɔman no mu berε a na wo nni tuminkrataa wɔde tukwan (visa) ba Canada anaa krataabi a wobetumi de ayε adwuma anaa wofiri aman a wɔn mu nnipa retutu kwan aba Canada a wɔnhia nkrataa biara wɔde bεtu saa kwan no.
4. Sε wode Ewiemuhyεn anaa εhyεn na εtuu kwan baa Canada a, wɔ STCA nhyehyε mu no, ɛwɔ sε wofiri aseε yε wonkrataa sε woyε otukɔ gye sε ebia na wopε sε wobεyε Amerika man dehyε nanso anyε yie enti wopε sε wotoa w'akwantuo no so kɔ Canada.

REYE NKRATAA SE OTUKONI WO BEAES A WOFA WURAA OMAN NO MU.

1. Se ɔma wo kwan ma wo wura Canada man mu a, εnam STCA nhyeheyε, se wøfaa Ewiemuhyεn gyinabea anaa Εhyεn gyinabea a, krakyeni bi bøba a bøtoto w'ano wø hø, na ɔno na ɔbøkyerε wo se, wobøtumi aye nkrataa se otukoni.

Krakye no bøtumi aye wo nkrataa no εhø ara anaa ɔbøma wo awura ɔman no mu na waka akyerε wo se adeε kye a bra na ɔntoto w'ano. Krakye no de wobøsie kakra na wayε wo ho nhwehwε mu.

Senti a obi ntumi mmeyε otukoni no ne akwan mmiensa a edidi soø yi:

1. Se woyε otukoni wø ɔman foforø so a wobøtumi asane n'akyi anaa
2. Wopεε se anka wokøyε otunkoni wø Canada man mu nanso wøamfa amma wo, woagyae akyiri die anaa wøhyεε wo se ntoa so bio.
3. Yønnye wo εfiri se yøhu wo se woyε manmmøfoø a woadi awudisem bebree.

Se krakye no ma wo kwan se wøtumi bøyε otukoni a ɔbøma wo nkrataa bi a wato din se “Refugee Protect in Claimant Document.”

Eno na εbøboa wo ama woanya apømuden ahokadeε, yiedie, afei εbøboa ama watumi anya nkrataa a wode bøyε adwuma.

Afei ɔbøma wo krataa bi a εho hia paa wato ne din se “Basic of claim.” Ye ahoboa. εho bøhia se wode nnawøtwe mmienu bødi saa krataa no ho dwuma nyinaa. Se wowie a na wode akø asoeε a wøfre no “Refugee Board”. Hwehwε mmoa biara a εbøboa ama wo dwumadie no aye frenkyemm.

REFA KWATI KWAN BI SO AWURA CANADA MAN MU.

Nnipa bebree na wɔba Canada a wɔfa kwati kwan so na ɛwura mu na ɛnyɛ ɔman no ahyeɛ a woagye a to mu no so. Yei ntia mmara deɛ nanso wɔde wo bɛhinta kakra. Wɔde wo bɛhyɛ apolisifoɔ nsa anaa banbɔfɔɔ a wɔhwɛ ɔman no ahyeɛso no nsa. Se wɔde wo ma wɔn a kakyere wɔn se ebia wowɔ amanhunu bi wɔwo man mu.

Berɛ a wabeduru Canada ha yi, wobetumi afa mmara kwan so abɛyɛ otukɔni na krakyeni biara ɔyɛ adwuma wɔ asoeɛ a wato din “Canada Border Service Agency” anaa ɔman ahyeɛso banbɔfɔɔ , otukɔni ne asoeɛ wato din “Citizenship Canada” (www.cic.gc.ca). wɔbɛma wo nkrataa bi a wakyekyere wɔ saa asoeɛ ho. Saa nkrataa yi se wo nyɛɛ ho adwuma mfa mmaa asoeɛ hɔ a wo nnya mmoa biara mfa w'apɔmuden ho anaa nnipa nkitahodie anaa wo nnya krataa a wode bɛyɛ adwuma. Yei na wɔfre no “An in-land claim”. Hwɛ saa nkrataa yi yie ɛfiri se eno na ɛyɛ fapem a wɔbɛfa so afa adwene wɔ wo tukɔni dwumadie no ho.

REBO WO HO BAN

Asəm biara a wobəka akyerə abanbəfօ o wəwə “Canada Border Services Agency” asoeə ne polisini no bəka a əretoto w’ano fawode repə se wobeyə otukəni no ho, wobətumi abisa wo nsəm daakye. Bə mməden na ka biribiara a əfa senti a wosuro se wobəsane akə wankasa wo man mu. Se wotwa nkontompo na əbədane adi se nsəm a wəbisaa wo o no ne mmueə a wode mmaeə no akyire yi nnyə pə a wənnye wo nni.

Wobəhia əkwankyerəfօ (ləya anaa əfutufօ a əwə nimdeə fa əman no ahyeəso dwumadie) se əbeyə a wobətumi aboa wo ama wadi wo nkrataa no ho dwumadie nyinaa. Yəwə aləyafo o ne akwankyerəfօ a wəwə yən ahyeəso a wəyə nnipa bənefօ enti ma w’ani nna hə.

Əwə se wo ne wo ləya no nya nkitahodie ansa na watu kwan. Woanya aba Canada yi deə, se wohia mmoa biara a asueə a yefrə wən “Legal Aid” bəboea wo.

Se əba se onipa bi a əreboa wo no pə se wəgye sika firi wo hə a, wato əman yi mmara. Wən a wəboa nnipa ma wətwa əman yi ahyeəso yəde boa onii korə bere a ənhwehwə hwee mfiri ne kyən, wənhwehwə akyiri aseda biara mma ne ho. Canada hwehwə afotuo firi mmaranimfօ hə, se woreboa otukəni bi ama no aba.

Wə Canada ha yi, yəbetumi ama wakə tena beaəə a nnipa, afie ne mmoa biara nni hə. Etəa si wə Canada wə Susə berə (Winter), (ɔSanaa kəsi Oforisuo). Saa berə yi wən a wote akyirikyiri no nya əhaw kəsəə wə apəmuden ho. Fa nkataho, aduane ne nsuo ne aduradeə a wəde bəkyerkyere wo nsa ne wo nan ho a əbəma wo ho ayə hyeeə. Fa w’ahomatorofօ bra nanso hwə se wobətumi de adi dwuma wə bəbiara a wobəkorə. Wə Canada ha yi se wofrə atwerədeə ahankron ne dubaako (911) na εyε putupruso nanso yie kyere se apolisifօ nso bəba.

Hwehwε nsem pii a εfa atukəfо a wоte Canada wо
<http://refugee.cleo.on.ca.en/refugee-claim-flowchart>.

Hwehwε no wо saa abεefokwantepоn yi so nooneisillegal@riseup.net.

Saa mmara akwankyerε yi wо ho ma Canada atukəfо nko ara a εyε mmara kwan a otukəfо fa so. Yesre ahəhoо se wоnya nteaseε se Canada nsaase no yε Canada nkoa adea.